

МЕТОДОЛОГИЈА

БОНИТЕТНА ОЦЕНА

Бонитетната оценка служи за брза проценка на компанијата и нејзината стабилност.

Бонитетната оценка исто така приближно го предвидува идното работење на компанијата и ни дава увид во веројатноста дека одредена компанија во иднина ќе отиде во стечај или ќе ѝ бидат блокирани сметките.

Длабинската бонитетна оценка претставува подетален увид во работењето на компанијата, каде што можеме да ги видиме деловните перформанси за секој показател, кој претставува основа за резултатот на бонитетната оценка.

Со компаниите кои го имаат поголемиот дел од коефициентите во црвениот дел од табелата, треба да се соработува со големо внимание, додека компаниите кои го имаат поголемиот дел од коефициентите во зелениот дел не претставуваат ризик во работењето.

Бонитетната оценка се пресметува еднаш годишно и тоа врз основа на бонитетната оценка од претходната година и формула составена од показатели за работењето на компанијата.

Бонитетната оценка е поделена на пет класи.

ОЦЕНКА	CompanyWall business	MOODY'S	S&P Global	FitchRatings
Prime	AAA	Aaa	AAA	AAA
	AA+	Aa1	AA+	AA+
Високи	AA	Aa2	AA	AA
	AA-	Aa3	AA-	AA-
Високо-средна	AA--	A1	A+	A+
	A+	A2	A	A
	A	A3	A-	A-
Пониско-средна	A-	Baa1	BBB+	BBB+
	A--	Baa2	BBB	BBB
	A---	Baa3	BBB-	BBB-
Спекулативен	BBB+	Ba1	BB+	BB+
	BBB	Ba2	BB	BB
	BBB-	Ba3	BB-	BB-
Многу спекулативно	B+	B1	B+	B+
	B	B2	B	B
	B-	B3	B-	B-
Многу висок ризик	CCC	Caa1	CCC+	CCC
	CC	Caa2	CCC	
	C	Caa3	CCC-	
Избрисани	D	Ca	CC	CC
		C	C	C
Нема оцену	/	/	D	D
		/		

Ризично работење

Процедурата за доделување бонитетна оцена подразбира меѓусебно пресметување на показателите и категоризација на резултатите и финансиската оцена. При пресметувањето ги користиме најважните групи на показатели, а тоа се показателите за ликвидност и показатели за успешност. Од секоја група показатели ги користиме оние кои се најрепрезентативни.

Бонитетната оцена се прилагодува на големината на компанијата, бројот на вработени и висината на годишниот промет, во однос на фирмите со слични дејности. Бонитетната оцена се издава само на субјектите кои ги имаат пресметано сите показатели. Тие за кои е невозможно да се пресмета одреден показател потребен за пресметување на бонитетната оцена, истата нема да биде доделена.

Бонитетната оцена служи за брза проценка на компанијата и нејзината стабилност. Бонитетната оцена исто така приближно предвидува идно работење на компанијата и ни дава увид во тоа колкава е веројатноста дека одредена компанија во иднина ќе биде во стечај или ќе има блокирани сметки.

ОЦЕНКИ НА ВИСОКА СТАБИЛНОСТ

AAA

Максимална сигурност во работењето

Бонитетната оцена **AAA** претставува највисок бонитетен рејтинг, се доделува на компании со исклучително стабилни финансии и речиси никаков ризик. Оваа оцена укажува на минимален финансиски ризик, извонредна кредитна способност и висока ликвидност.

Компаниите со овој рејтинг редовно ги исполнуваат сите обврски кон добавувачите, вработените и државата, имаат стабилни приходи и ниска задолженост. Се сметаат за комплетно доверливи бизнис партнери, со речиси никаков ризик од финансиски проблеми или неликвидност.

Овој рејтинг најчесто го достигнуваат големи и успешни компании со долга традиција на работење и одлични финансиски показатели.

AA+

Висока стабилност и доверливост

Бонитетната оцена **AA+** се доделува на компании со исклучителна финансиска сила и многу низок кредитен ризик. Овие компании имаат високо ниво на солвентност, редовно ги исплаќаат обврските и работат стабилно.

Иако можат да бидат изложени на одредени пазарни промени, нивната финансиска позиција им овозможува успешно да се прилагодат и да ја одржат стабилноста на подолг рок. Се сметаат за доверливи партнери за сигурни и долгогодишни бизнис односи.

AA

Стабилност и доверливост

Бонитетната оцена **AA** означува компании со многу висок бонитет и стабилно работење. Овие компании имаат силна финансиска позиција, добро управуваат со обврските и остваруваат постојан раст.

Иако постои мал ризик во работењето, тој е занемарлив во однос на сигурноста и доверливоста што ги нудат. Компаниите со **AA** рејтинг се меѓу најдобрите во својата индустрија и претставуваат одличен избор за долгогодишни бизнис односи.

AA-

Стабилност со минимални фактори на ризик

Бонитетната оцена **AA-** покажува висок степен на финансиска стабилност и доверливост на компанијата, но со благо зголемен ризик во однос на повисоките бонитетни класи.

Овие компании работат стабилно и без сериозни финансиски потешкотии, но можат да имаат одредени фактори, како повремени осцилации во приходите или нешто поголеми долгови, кои ги класификуваат во оваа категорија.

Сепак, оцена **AA-** и понатаму означува доверлив бизнис субјект со добра солвентност и способност за исполнување на обврските, што ги прави квалитетни партнери за долготочна соработка.

AA--

Стабилно работење со благо зголемен ризик

Бонитетната оцена **AA--** означува висок степен на финансиска стабилност со благо зголемен ризик во однос на повисоките бонитетни класи. Оваа оцена укажува на способност за редовно исполнување на обврските, но со можност за повремени осцилации во приходите или поголема зависност од пазарните движења.

Иако постои одредено ниво на ризик, бонитетната оцена **AA--** и понатаму означува солиден бизнис субјект со добар кредитен капацитет, кој претставува релативно сигурен избор за бизнис соработка.

A+

Сигурен и стабилен бизнис партнер, низок кредитен ризик

Бонитетната оцена **A+** означува стабилност и низок кредитен ризик. Компаниите со оваа оцена имаат солидни финансиски показатели и редовно ги исполнуваат обврските, што ги прави доверливи партнери за долготочна соработка.

Иако оваа оцена не е меѓу највисоките, таа сепак укажува на висок степен на сигурност, при што помали ризици можат да бидат поврзани со фактори како што се фазата на раст или пазарни предизвици. Во целина, бонитетната оцена **A+** ја одразува финансиската стабилност и способноста за прилагодување на промените, со што се обезбедува сигурен бизнис тек.

A

Стабилно работење со умерен ризик

Бонитетната оцена **A** означува стабилно работење со умерен ризик. Субјектите со оваа оцена имаат солидна финансиска позиција и редовно ги исполнуваат обврските, но можат да бидат подложни на помали осцилации во приходите или зависност од пазарните движења.

Иако постои некој поголем ризик во однос на повисоките бонитетни класи, нивната долготочна солвентност не е загрозена.

Бонитетната оцена **A** укажува на компанија која е доверлив бизнис партнер и која има добри предуслови за понатамошен раст и развој, со способност за прилагодување на предизвиците на пазарот.

A-

Стабилно работење со одредени фактори на ризик

Бонитетната оцена **A-** означува стабилно работење, но со присуство на одредени фактори на ризик. Субјектите со оваа оцена имаат добра ликвидност и способност за исполнување на обврските, но можат да се соочат со повремени финансиски осцилации или предизвици во работењето.

Иако нивната финансиска стабилност е на високо ниво, одредени фактори можат да влијаат на долготочната сигурност.

Бонитетната оцена **A-** потврдува дека компанијата е доверлив бизнис партнер, но укажува на потребата од понатамошно внимателно следење на финансиските показатели во иднина.

A--**Стабилно работење со изразени финансиски осцилации**

Бонитетната оцена **A--** укажува на финансиски стабилни субјекти кои и понатаму спаѓаат во доверливи бизнис партнери, но со повеќе изразени осцилации во приходите и повисок степен на ризик во однос на подобро оценетите компании.

Иако редовно ги исполнуваат своите обврски, можат да бидат подложни на пазарни промени или да имаат поголема задолженост.

Оваа оцена не значи дека компанијата не е сигурен партнер, туку дека пред долгорочна соработка е потребно подетално да се анализира нејзиното работење.

A---**Стабилност со зголемени финансиски ризици**

Бонитетната оцена **A---** означува компании кои и понатаму работат стабилно, но се соочуваат со зголемени финансиски ризици. Можно е да има поголеми осцилации во приходите, повремени проблеми со ликвидноста или изразена зависност од пазарни промени.

Иако овие компании не се наоѓаат во високо ризичната зона, нивната финансиска ситуација бара подетално следење. Пред влегување во бизнис соработка, се препорачува дополнителна анализа за да се проценат потенцијалните предизвици и ризици.

ОЦЕНКИ СО УМЕРЕНА СТАБИЛНОСТ**BBB+****Стабилност со потенцијални ризици**

Бонитетната оцена **BBB+** означува компании кои работат стабилно, но се изложени на одредени финансиски и пазарни ризици. Нивната способност за прилагодување на економските промени и предизвиците во индустријата е клучна за долгорочната одржливост.

Иако овие компании се доверливи бизнис партнери, можни се повремени осцилации во приходите, зголемена осетливост на економските промени или зависност од клиенти и пазарни услови.

Во бизнис односите со таквите претпријатија, важно е да се биде свесен за променливите околности и прилагодливоста на овие компании на пазарот, што ги прави стабилни, но подложни на одредени ризици, па е неопходно да се разгледаат можните предизвици во нивното работење.

BBB**Стабилно работење со поголеми осцилации**

Бонитетната оцена **BBB** означува компании кои работат стабилно, но можат да се соочат со поголеми осцилации во приходите и предизвици во одржувањето на финансиската рамнотежа.

Иако се и понатаму доверливи бизнис партнери, овие компании не се имуни на економските и пазарни промени. Нивната ликвидност може да биде подложна на поголеми флукуациите, а долгорочната стабилност зависи од способноста за прилагодување на конкуренцијата и промените во индустријата.

Компаниите со оваа оцена редовно ги исполнуваат своите обврски, но нивната финансиска ситуација може да варира во зависност од надворешни фактори. Пред долгорочна бизнис соработка, се препорачува дополнителна проценка на финансиската стабилност на компанијата и можностите за раст, за да бизнисот биде побезбеден.

BBB-**Стабилност со поголеми ризици**

Бонитетната оцена **BBB-** означува компании кои работат стабилно, но со зголемени финансиски и пазарни ризици.

Овие компании имаат солидна ликвидност и способност за исполнување на обврските, но нивниот бизнис може да биде загрозен од промени на пазарот, економски кризи или проблеми специфични за индустријата. Иако имаат можност да се опорават од краткорочни потешкотии, долгорочната одржливост може да биде несигурна.

BBB- оцената бара внимателно следење и проценка на способноста на овие компании да се прилагодат на промените во околината. При работењето со компании со оваа оцена, се препорачува дополнителна претпазливост и континуирано следење на нивните финансиски перформанси за да се обезбеди стабилност на работењето и минимизирање на потенцијалните ризици

B+**Зголемен ризик, но со можност за опоравување**

Бонитетната оцена **B+** означува компании со послаба финансиска стабилност и зголемен ризик во работењето. Нивната ликвидност може да биде нестабилна, а способноста за исполнување на обврските е ограничена.

Овие компании често се во процес на опоравување или реструктурирање, што ги прави подложни на осцилации во приходите и неизвесност.

Иако постои потенцијал за подобрување, соработката со компании од ова ниво бара претпазливост и постојано следење на финансиската состојба.

B**Зголемен ризик, потребна претпазливост**

Бонитетната оцена **B** означува компании кои се соочуваат со значајни деловни предизвици и финансиски ризици.

Нивната стабилност може да биде загрозена од чести осцилации во приходите, проблеми со ликвидноста и тешкотии при исполнување на финансиските обврски, што ги прави ризични бизнис партнери.

Иако постои можност за опоравување, соработката со овие компании бара детална анализа на финансиската состојба и прилагодување на бизнис стратегијата, бидејќи компаниите со бонитетна оцена **B** често не се во можност да избегнат кризни ситуации, а вложувањето или соработката со нив може да доведе до неизвесност во деловните односи.

B-**Висок ризик, компании соочени со сериозни предизвици**

Бонитетната оцена **B-** означува компании со сериозни финансиски потешкотии и висок ризик во работењето.

Нивната ликвидност и способност за исполнување на обврските се сериозно загрозени, а работењето е подложно на големи осцилации во приходите. Овие компании често се наоѓаат во процес на реструктурирање или санација, што дополнително ја зголемува неизвесноста во бизнисот.

Иако постои потенцијал за опоравување, соработката со компании со оцена **B-** носи висок степен на ризик и бара постојано следење на финансиската состојба, како и подготвеност за брза реакција во случај на дополнителни проблеми.

ОЦЕНКИ СО ВИСОК РИЗИК

CCC

Висок ризик, неизвесна иднина

Бонитетната оцена **CCC** означува компании кои се наоѓаат во сериозни финансиски потешкотии и се под голем ризик од стечај. Нивната способност за исполнување на обврските е значително нарушена, а продолжувањето на работењето зависи од итни финансиски решенија или реструктурирање.

Овие компании често имаат висок степен на задолженост, проблеми со ликвидноста и доцнења во плаќањата. Можат да се соочат со присилни наплати, судски постапки или други притисоци кои ја загрозуваат нивната стабилност.

Соработката со компании со оваа оцена носи исклучително висок ризик, бидејќи нивната иднина не е сигурна. Пред каков било бизнис ангажман, неопходно е детално да се анализира финансиската состојба на компанијата и да се преземат сите мерки за заштита со цел да се избегнат потенцијални загуби.

CC

Критична финансиска состојба, сериозен ризик од стечај

Бонитетната оцена **CC** означува компании кои се наоѓаат во исклучително ризична состојба, се соочуваат со сериозни финансиски проблеми и имаат висок ризик од стечај или ликвидација. Способноста за исполнување на обврските е значително загрозувана, а опстанокот на компанијата во наредниот период е многу неизвесен.

Соработката со компании кои имаат оцена **CC** носи голем деловен ризик, па затоа е неопходно внимателно да се разгледаат сите фактори пред да се донесе одлука за каков било деловен ангажман, бидејќи постои голема веројатност дека овие компании нема да опстојат во наредниот период.

C

Критична финансиска состојба

Бонитетната оцена **C** означува критична финансиска состојба. Компаниите со оваа оцена имаат сериозни потешкотии во исполнувањето на обврските, а стечај или ликвидација се скоро неизбежни во блиска иднина.

Компаниите со бонитетната оцена **C** имаат минимални шанси да опстанат, а секоја соработка со тие компании носи голем ризик од сериозни финансиски загуби.

Ако се размислува за деловен однос, неопходно е темелно да се испита ситуацијата и да се преземат сите потребни мерки за заштита.

ОЦЕНКИ НА ПРЕМНОГУ ВИСОК РИЗИК

D

Компанијата е во сериозни финансиски проблеми

Бонитетната оцена **D** означува компанија која се наоѓа во сериозни финансиски проблеми. Компаниите со оваа оцена не се во можност да ги исполнуваат своите обврски и често се во стечајна постапка, процес на ликвидација или се целосно неликвидни.

Нивното работење е или прекинато или функционира под голем притисок на долгови. Поверителите тешко можат да наплатат свои побарувања, а шансите за опоравување се речиси занемарливи.

Соработката со ваквите компании обично не се препорачува, ниту со сите мерки на претпазливост, бидејќи носи исклучително висок ризик.

Непознат финансиски профил

Компанија без бонитетна оцена може да биде нова, деловно неактивна или нема достапни финансиски извештаи. Поради тоа нејзината доверливост е нејасна.

Пред соработка, важно е да се соберат повеќе информации и внимателно да се проценат потенцијалните ризици.

Методологија за пресметка на бонитетна оцена

Финансиската оцена ги покажува деловните резултати на претпријатието во претходната година и се пресметува еднаш годишно. Бонитетната оцена се пресметува од најважните и најрепрезентативните групи на показатели:

1. Коефициент на ликвидност

Рацио ликвидноста ја претставува способноста на претпријатието да ги измири своите обврски во рок. Коефициентот на тековна ликвидност го мери капацитетот на претпријатието да ги измири обврските кога тие доспеваат. Ликвидносниот коефициент се пресметува по формулата:

Општи ликвидносен коефициент = залихи + потражувања + готовина / тековни обврски.

Коефициент на ликвидност подразбира:

$$\text{Рацио на тековни ликвидности} = \frac{\text{Обрт на имот}}{\text{Краткорочни обврски}}$$

$$\text{Рацио на редуцирани ликвидности} = \frac{\text{Монетарна актива}}{\text{Краткорочни обврски}}$$

2. Рацио на солвентност

Рацио на солвентност или рацио на финансиска структура покажува ликвидност на подолг рок.

За оценување на долгорочната финансиска позиција на претпријатието се користат следниве коефициенти: коефициент на задолженост и коефициент на капитал во однос на средства.

Под ова се подразбира:

$$\text{Рацио на покривање на постојаниот имот} = \frac{\text{Капитал}}{\text{Стален имот}}$$

$$\text{Рацио на покривање на реален имот} = \frac{\text{Долгорочен Капитал}}{\text{Реална Актива}}$$

$$\text{Рацио на покривање на залихи со наплата на обртни средства} = \frac{\text{Наплата на обртни средства}}{\text{Залихи} + \text{Активни временски ограничувања}}$$

$$\text{Рацио на покривање на обртен имот со наплата на обртни средства} = \frac{\text{Наплата на обртни средства}}{\text{Обртен Имот}}$$

$$\text{Рацио на задолженост} = \frac{\text{Вкупни обврски}}{\text{Капитал}}$$

$$\text{Рацио на покривање на камата со заработка} = \frac{\text{ЕВИТ}}{\text{Платени камати}}$$

3. Рацио на ефикасност

Рацио на ефикасност или активности ги покажува тековите на набавката и продажниот процес. Најважните показатели на овој тип се коефициентот на обрт на купците (побарувања), коефициентот на обрт на добавувачите (долгови) и коефициентот на обрт на залихи.

$$\text{Рацио на обрт на деловниот имот} = \frac{\text{Приход од продажба}}{\text{Просечен деловен имот}}$$

$$\text{Рацио на обрт на фиксен имот} = \frac{\text{Приход од продажба}}{\text{Просечен фиксен имот}}$$

$$\text{Рацио на капитал} = \frac{\text{Приход од продажба}}{\text{Просечен сопственички капитал}}$$

$$\text{Рацио на обрт на обртен имот} = \frac{\text{Приход од продажба}}{\text{Просечен обртен имот}}$$

$$\text{Рацио на обрт на залихи} = \frac{\text{Приход од продажба}}{\text{Просечни залихи} + \text{Активни временски ограничувања}}$$

$$\text{Рацио на обрт на побарувања од купци} = \frac{\text{Приход од продажба} - \text{екстерно}}{\text{Просечни побарувања од купувачи}}$$

$$\text{Рацио на обрт на побарувања од купци} = \frac{\text{Вкупна набавка}}{\text{Просечни обврски према добавувачите}}$$

4. Рацио на профитабилност

Рацио на профитабилност покажува способност на заработување на претпријатието и е клучен коефициент во процената на финансискиот успех.

Тука спаѓаат

$$\text{Стапка на бруто деловен профит} = \frac{\text{Бруто деловна добивка}}{\text{Приходи од продажба}}$$

$$\text{Стапка на нето деловен профит} = \frac{\text{Нето деловна добивка}}{\text{Приходи од продажба}}$$

$$\text{Рацио на нето профитна маржа} = \frac{\text{Нето добивка}}{\text{Приходи од продажба}}$$

$$\text{Рацио на бруто профитна маржа} = \frac{\text{Нето добив. + Трошк кам* (1 - Даночна Стапка)}}{\text{Приходи од продажба}}$$

$$\text{ROA} = \frac{\text{Нето добив. + Трошк кам* (1 - Даночна Стапка)}}{\text{Просечен имот}}$$

$$\text{ROE} = \frac{\text{Нето добивка}}{\text{Просечен сопственички нето капитал}}$$

Методологијата на основа која се пресметува бонитетната оценка утврдена е преку прецизни и кредибилни анализи на финансиски стручњаци. На основа на детална анализа на сите наведени показатели според зададени формули, финансиските аналитичари ја пресметуваат бонитетната оценка на претпријатието.

Ова оценка е прецизен показател за финансиската состојба на одредена фирма и начинот на кој таа фирма работи. На основа на бонитетната оценка се проценува квалитетот на работењето на фирмата, нејзината доверливост и успешност. Компаниите и претприемачите можат полесно да предвидат колку мораат да бидат внимателни при соработката со потенцијални или постоечки партнери.

Таа исто така во голема мерка придонесува за транспарентноста на работењето, како и за побезбедно и побрзо склучување партнерства.

Бонитетна оценка не се пресметува за следниве сектори:

- Јавни монетарно финансиски институции
- Домашни приватни монетарно финансиски институции
- Монетарно финансиски институции под туѓ надзор
- Јавни осигурувачки друштва и пензиски фондови
- Домашно приватни осигурувачки друштва и пензиски фондови
- Осигурувачки друштва и пензиски фондови под туѓ надзор
- Целовкупен сектор Финансиски и осигурувачки дејности
- Самовработени – работодавачи
- Новонастанати фирми